



## Viljan ja perunan inventointi satokautena 1943—44.

### Ohjeita tarkastusmiehille.

Viljan ja perunan inventointeja suoritetaan on kunkin kansanhuoltolautakunnan piiristä valittu 2-miehistä tarkastusryhmiä, jotka suorittavat tarkastuksia niillä viljelmillä, jotka kansanhuoltolautakunta inventointitiloiksi erikseen annettujen ohjeiden mukaan määrää.

Tarkastusmiesten toimintaa valvovat aluetarkkailijat. Tarkastusmiesten lähimpänä esimiehenä on kansanhuollonjohtaja.

Tarkastusmiehille jakaa kansanhuoltolautakunta valtakirjat, muistiinpano- ja pöytäkirjat sekä työilmoitus- ja laskulomakkeet. Pöytäkirjoihin on tätä ennen kansanhuoltolautakunnan toimesta tehty merkinnät siitä, paljonko viljelmältä on jo ennen inventointia luovutettu ja tilitetty viljaa ja perunaa, paljonko satovuotta 1943—44 varten on annettu ja annetaan jauhatuskortteja ja lupia, mitkä viljan ja perunan kylvöalat olivat v. 1943 ja minkä viljelysalan mukaan leipäviljaa on luovutettava v. 1944.

Pöytäkirja tehdään kultakin viljelmältä vain yhtenä kappaleena, joka heti inventoinnin tultua loppuunsa toteutetuksi toimitetaan kansanhuoltolautakunnalle. Merkinnät pöytäkirjoihin tehdään kosmoskynällä tai musteella.

*Tarkastusmiesten tehtävät inventoinnissa* ovat seuraavat:

1. Selvitettävä, onko viljelmältä inventointipäivään mennessä luovutettu viljaa tai perunaa, josta tilitys on vielä kansanhuoltolautakunnalle tekemättä.

2. Selvitettävä punnitsemalla tai mittamalla, montako kiloa jauhamatonta viljaa viljelmällä, tai tilapäisesti sen ulkopuolella (lajiteltavana, kuivattavana) inventointipäivänä on ja montako kuutiometriä viljaa vielä on puimatta.

3. Selvitettävä, paljonko viljelmällä on perunoita.

4. Todettava, paljonko kansanhuoltolautakunnan antamia jauhatuskortteja tai lupia inventointipäivänä on käyttämättä.

5. Merkittävä pöytäkirjaan jälempänä olevien ohjeiden mukaan ne viljelysalat, joille vuoden 1944 kylvöjä varten on varattava leipäviljan, kauran ja perunan siementä.

6. Erikoistapauksissa käytävä toisen kerran niillä viljelmillä, joilla ensi käynnillä oli puimatonta viljaa, ja toimitettava inventointi uudelleen.

Lopuksi suoritetaan pöytäkirjan allekirjoitus. Pöytäkirjaan on merkittävä, minä päivänä inventointi on suoritettu. Pöytäkirjat on inventoinnin tultua loppuunsa toteutetuksi nopeasti toimitettava kansanhuoltolautakunnalle, missä suoritetaan kerättyjen tietojen tarkastus ja loppulaskelmat.

### *Tarkastusmiesten valtuudet.*

Viljan ja perunan inventointi on toimitettava ensisijassa niissä paikoissa, joissa viljaa tai perunaa ilmoitetaan säilytettävän tai tavanmukaisesti säilytetään, siis vilja-aitoissa, riieissä, kotieläinsuojissa, kellarissa y. m. Senlisäksi tarkastusmiehet voivat tarpeen vaatiessa tarkastaa muitakin varastohuoneita, eläin- ja tavarasuojia, maatilarakennuksiin kuuluvia huoneistoja, kuljetusneuvoja sekä rehuvarastoja päästäkseen varmuuteen siitä, ettei viljaa tai perunaa heiltä salata.

Kansanhuoltolautakunta voi määrätä etsinnän toimitettavaksi sellaisen viljelijän luona, joka on ilmoittanut, ettei hän voi täyttää leipäviljan, perunan tai kauran luo-

vutusvelvollisuuttaan, tai on jättänyt aikaisemmin määrätyn, viljaa tai perunaa koskeneen luovutusvelvollisuutensa täyttämättä tai laiminlyö luovutusvelvollisuutensa vuoden 1943 sadosta. Tarkastusmiehet ovat velvolliset suorittamaan tällaisen etsinnän, jolloin heillä on tarvittaessa oikeus avauttaa lukkoja ja ovia, poistaa esteitä, etsittää huoneita ja säilytyspaikkoja sekä vastarintaa kohdatessaan käyttää senverran väkivaltaa kuin vastarinnan voittamiseksi on välttämätöntä.

Tarkastusmiehillä on sen lisäksi, mitä edellä on sanottu, oikeus vaatia nähtäväkseen jauhatuskortit ja -luvut, y. m. tosikkeet, joilla on merkitystä viljan määrän selvittelyssä sekä suullisesti vaatia totuudenmukaiset tiedot muista inventointia koskevista seikoista.

Tarkastusmiesten tulee kaikissa tilanteissa esiintyä rauhallisesti ja hillitysti. Havaitessaan, että viljaa tai perunaa etsiskelyistä huolimatta löytyy niin vähän, että on syytä epäillä niitä käytetyn säännöstelymääräysten vastaisesti tai niitä salattavan, on asiasta ilmoitettava kansanhuoltolautakunnalle.

### *Viljavarastojen inventointi.*

Tarkastusmiesten tärkeimmät työvälineet ovat varastojen ja varastopaikkojen mittauksiin soveltuva mitta tai esimerkiksi 1.5 metrin pituinen mittakeppi, johon senttimetrit on merkitty, puntari tai koe-lypsyvaaka, kappamitta viljan hl-painomääräysten suorittamista varten sekä muistikirja, jona käytetään apulomaketta KH N:o E 217. Kaikki laskutoimitukset suoritetaan apulomakkeen takasivulla tai reunoissa niin, että ne voidaan tarkistaa myöhemmin.

Viljavarastojen suuruutta selvitettyä inventoidaan jauhamaton vilja varastopaikoissa kuutioimalla, punnitsemalla tai mitaamalla hl-mitalla. Viljan ollessa säännöllisenmuotoisissa laareissa, kuutoidaan se pintakerroksen tasoituksen jälkeen siten, että kunkin laarin pituus, leveys ja vilja-erän korkeus mitataan ja saadut senttimetriluvut kerrotaan keskenään. Saatu m<sup>3</sup>-määrä muunnetaan hehtolitroiksi. 1 m<sup>3</sup> = 10 hl. Jos laarien sisäpinnalla on kulmat tai muita tukilautoja, on niiden vaatima tila huomioitava.

Jos vilja on säkeissä, on se mikäli mahdollista punnittava. Säkkien paino vähennetään punnitustuloksesta. Paperisäkit painavat yleensä n. 500 g, kangassäkit n. 750—1,000 g. — Pienemmät laarien pohjilla, tynnyreissä, lattioilla kasoissa y. m. olevat viljaerät on joko punnittava tai mitattava tasamittausta käyttäen.

Viljelijän suostumuksella käytetään vahvistettuja, apulomakkeessa esitettyjä normaali-hehtolitrapainoja. Jos viljan omistaja vaatii hl-painomääräystä sen johdosta, että on syytä epäillä viljan olevan alempi-painoista, punnitaan kustakin tarkistuksen tarpeessa olevasta viljaerästä 2 kpl. 5 litran suuruista näytettä, jotka mitataan kappamitalla siten, että mitta ensin täytetään yli reunojen, mutta tasoitetaan sitten suoralla laudanpalalla täsmälleen reunojen tasalle. Apulomakkeen huomautuksiin merkitään tällöin muistiinpanona „hl-paino todettu”.

Jos viljelmällä on juuri puitua, ehdottomasti kuivauksen tarpeessa olevaa viljaa, vähennetään punnitsemalla saadusta tai todettuun hl-painoon nojautuvasta painomäärästä 5 %.

*Viljatuotevarastojen* eli siis jauhojen, suurimoiden, maltaiden, rouheiden ja leivän *inventointia ei suoriteta* ellei kansanhuoltolautakunta anna siitä eri määräystä.

Ne viljamäärät, jotka mahdollisesti ovat parhaillaan tilan ulkopuolella kuivattavana tai lajiteltavana, on muistettava ottaa mukaan varastoja laskettaessa. Tarvittaessa voivat tarkastusmiehet käydä toteamassa niiden määrän. — Inventoinnin ulkopuolelle jätetään viljan puhdistusjätteet eli siis sellainen viljasta sitä puhdistettaessa erotettu jäte, joka pääasiallisesti sisältää multaa, pölyä, hiekkaa, korrenpalasia, rikkaruohojen siemeniä ja muita roskia.

*Puimattoman viljan* inventointi suoritetaan kuutioimalla viljakasat säilytyspaikoissa. Kuutiomäärät merkitään pöytäkirjan taulukkoon 2. Puimatonta viljaa kuutioitaessa mitataan kunkin viljakasan pituus, leveys ja korkeus ja kerrotaan saadut senttimetriluvut keskenään. Määrättäessä kasan korkeutta kiivetään sen päälle ja suoritetaan mittaus sille korkeudelle, mihin vilja sen päällä seistessä keskimäärin painuu. Jos kasan pinta tai reuna on kalteva, otetaan mitta keskikohdalta.



Jos inventointia ei suoriteta uudelleen, käy tarpeelliseksi jo ennen puintia arvioida, paljonko jyviä saadaan puimattomasta viljasta. Arvioinnin suorittaa kansanhuoltolautakunta seuraavin perustein:

jyviä saadaan keskimäärin:		
1 m <sup>3</sup> :sta ruista .....	20	kiloa
1 „ vehnää .....	25	„
1 „ kauraa .....	28	„
1 „ ohraa .....	30	„

Kansanhuoltolautakunta voi määrätä tarkastusmiehet toimittamaan inventoinnin uudelleen puintipäivänä tai mahdollisimman pian sen jälkeen niillä viljelmillä, joilla ensi käynnillä oli puimatonta viljaa.

#### *Perunavarastojen inventointi.*

Sikäli kun perunavarastot voidaan kella-reissa tai muissa säilytyspaikoissa mitata tai punnita, suoritetaan tehtävä tarkastusmiesten toimesta. Jos varastojen määrää ei pakkasen vuoksi tai muista syistä voida todeta, arvioidaan varastot ottamalla ensin selville viljelijän korjuun yhteydessä suorittama satoarvio ja sen perusteet (esimerkiksi kuormien luku ja niiden tilavuus) ja vertaamalla sitä omien mitta-arvioiden ja viljelijän antamien mittatietojen (esimerkiksi kuopan syvyys) perusteella suoritetun tilavuuslaskelman tulokseen. Luonnollisesti on arvioinnissa huomioitava myös mahdollinen pilaantumishäviö. Jos varastojen määrän selvittely jää viljelijän oman ilmoituksen ja arvioinnin varaan, on tarkastusmiesten varmistuttava siitä, että viljelijä on selvillä vastiketuotteiden luovutusvelvollisuudesta.

Inventoinnin jälkeen on pöytäkirjat toimitettava kansanhuoltolautakunnalle. Sikäli kun kansanhuoltolautakunta katsoo olevan aihetta, voidaan milloin tahansa myöhemmin ryhtyä toimiin jälkitarkastusten toimittamiseksi.

#### *Ravintovaraukset ja pidätykset sekä kotieläimille varattava kauramäärä.*

Taulukkoon 4 merkitään kansanhuoltolautakunnassa, paljonko jauhatuskortteja ja -lupia koko satovuotta varten tarvitaan. Ellei leipäviljan jauhatuskorttien toista jakoa vielä ole suoritettu, on kansanhuoltolautakunnassa merkittävä pöytäkirjaan sa-

tovuoden jälkipuoliskon jauhatusmäärä. Puhdistusjätteiden jauhattamiseen annettuja lupia ei inventoinnissa oteta huomioon. Jos kansanhuoltolautakunta on antanut määräyksen siitä, että myös viljatuotevarastot on inventoitava, merkitään niiden määrät huomautuksille varattuun kohtaan 7.

#### *Siemenvaraus vuodelle 1944.*

Eri kasvien viljelysaloista on etukäteen viljelijälle ilmoitettu leipäviljan yhteisala jo pöytäkirjaan merkitty. Tarkastusmiesten tulee pyrkiä yhteistoiminnassa viljelijän kanssa suunnittelemaan viljelysalat siten, että määrätty leipävilja-ala saadaan kylvetyksi ja että myös se peruna-ala, jonka mukaan perunanluovutus v. 1943 tapahtui, tullaan myös v. 1944 kylvämään. Vihantarehua varten varataan siementä vain siellä, missä sitä on aikaisemmin säännöllisesti viljelty ja missä siemenseokseen saadaan mukaan riittävästi palkokasveja.

#### *Yhdistelmä inventoinnin tuloksista.*

Yhdistelmän (taulukko 6) täyttää kokonaan kansanhuoltolautakunta. Todettujen varastojen määrästä vähennetään sallitut varaukset ja pidätykset. Jälle jääneellä leipäviljan, perunan ja kauran määrällä on täytettävä näiden tuotteiden luovutusvelvollisuutta tai käytettävä niitä sijaistuotteina toisten tuotteiden luovutusvelvollisuuden täyttämiseksi.

Pöytäkirjan allekirjoittaa toinen tarkastusmiehistä inventoinnin suorittajana ja tarkastusta toimittamassa ollut toinen tarkastusmies tai kansanhuolto- tai kapoliiiviranomainen todistajana. Ellei viljelijä itse kirjoita nimeänsä pöytäkirjaan, on häneltä kysyttävä, onko hän ilmoittanut inventoitavaksi kaiken leipäviljansa, perunansa ja kauransa ja merkittävä hänen vastauksensa pöytäkirjaan.

Kunkin tarkastusmiehen on päivittäin merkittävä toimitukset ja niistä aiheutuvat palkkio- ja matkakulut työilmoitus- ja lasikulomakkeelle (KH-lomake N:o E 216). Se jätetään *kahtena* siististi musteella kirjoitettuna ja allekirjoitettuna kappaleena kansanhuollonjohtajalle, joka lähettää ne kansanhuoltopiirin toimistolle. Suoritus lä-

hetetään senjälkeen postitse kullekin tarkastusmiehelle.

Jotta tarkastusmiesten työ ei aiheuttaisi ikäviä jälkiselvityksiä, on varastojen inventointi suoritettava ehdottoman huolellisesti, numerot kirjoitettava lomakkeisiin selvästi ja laskut laskettava kahteen kertaan. Suurempia viljaeriä punnittaessa tai mitat-

taessa on syytä pyytää tilojen omaa työvoimaa avuksi, jotta varastojen määrä saataisiin nopeasti selville.

Tarkastusmiesten on tartuttava luottamustehtäväänsä vakavasti ja vietävä se läpi tinkimättömän oikeudenmukaisesti ja säännöstelymääräyksiä noudattaen.